

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Haymo||nis Episcopi Hal-||berstatten[sis] Homiliarum,
nunc sexto || maiori [pro] ante hac unquam dili||gentia
excusarum, || Pars ...**

praeter omnes omnium appendices, accesserunt iam recens homiliae
aliquot piæ, ante hoc tempus excusæ nusquam

Pars Aestivalis

Haimo <Altissiodorensis>

Haimo <Halberstadensis>

Coloniae, 1551

VD16 H 222

Si spiritu uiuimus, spiritu & amb. Gal. 6.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39335

narium remunerationis, qui in uinea laboranti-
 bus, promissus est, percipient. Et ait illi: Surge, ua-
 de. Qui humiliter ante pedes domini ceciderat,
 recte audire meruit: Surge, uade. Quia sicut ipse
 ait in euangelio: Omnis qui se humiliat exaltabitur.
Luc. 14. Et sicut per Salomonem dicitur, Humilem spiritu
& 18. sequitur gloria. Tunc autem peccator surgere &
Pro. 29. abire permittitur, quando per dignam satisfactio-
 nem a peccatis absoluitur. Et quia sine fide impos-
Heb. 11. sibile est placere deo, recte subditur:

Quia fides tua te saluum fecit.

Fides enim principalis est uirtus, quia sicut ait
 scriptura: Iustus ex fide uiuit. Et sicut Apostolus:
2. Co. 13. Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hec.
 Vera est autem fides quæ hoc credit mente, quod
 non uidet corpore, teste Apostolo, qui ait in epi-
Heb. 11. stola ad Hebræos: Est fides sperandarum rerum
 substantia, argumentum non apparentium.

DOMINICA XVI. POST PEN-
 tecosten. ad Galatas V. & VI.

FRatres, Si uiuimus spū, spiritu & ambu-
 lemus &c. Hic de spū sancto loquitur. Si in-
 quit, uiuimus spiritu, hoc est, si per spū sanctum
 uitam habemus, per quam uiuimus deo, spi-
 ritualiter debemus conuersari & uiuere, ambulātes
 de uirtute in uirtutem: uirtutem sectando, uitia re-
 spuendo. Vita animæ, fides est, qua credimus deum
 omnipotentem. Et sicut corpus uiuit anima, ita ani-
 ma uiuit fide, iuxta quod per prophetam domi-
 nus dicit: Iustus autem meus ex fide uiuit, quod si
Haba. 2. subtraxerit se, non placebit animæ meæ. Quæ si
 de per spū sanctum nobis tribuitur, qui est un⁹

substantiæ cum deo patre & filio. Et non solum fides ab illo nobis datur, sed si quod boni habemus, ab illo nobis administratur. Nō efficiamur inanis gloriæ cupidi. Quæ est inanis gloriæ? Laus humana, fauor terrenus. De qua dicit Apostolus: Si ab hominibus gloriam quæro, gloria mea nihil est. Quæ recte inanis dicitur, quia uacua est ab omni utilitate. Est tamen & gloria utilis, de qua dominus dicit: Qui me glorificauerit, glorificabo eum. Qui sunt ergo cupidi & inanis gloriæ appetitores? Qui pro bono quod agunt, non querunt deo placere, neque mercedem æterni muneris ab eo recipere, sed gloriam & laudem temporalem, de quibus dominus dicit: Omnia opera sua faciunt, ut glorificentur ab hominibus. Isti tales audient in die iudicij: Receptistis mercedem uestram. Quia sunt multi, qui non solum pro bono quærent laudari, sed etiam pro malo: & non solum ab alijs, sed ipsi per ipsi se extollunt, & gloriantur de uirtutibus. Perfecta autem & plena gloria est, ut homo pro bono quod agit, omnipotenti deo desideret placere in corde, & ab illo mercedem expectet: & gaudeat in corde quod placet creatori suo: & ita agat bonum quod operatur, ut opus sit in publico, & intentio in occulto. Qui hoc facit, ille non est cupidus inanis gloriæ, sed plene. [inuicem prouocantes] uos ad iracundiam, ad lites, ad contentiones. [inuicem inuidentes] uobis Erant apud Galatas quidam seducti a pseudo apostolis & a Iudæis, contententes de genealogijs & quæstionibus legis, ex quibus quidam dicebant: Melior est circumcisio quam baptismus. & contra alij, Melior est baptismus quam circumcisio. Item alij dicebant melio-

Gal. 1.
Ioh. 8.
1. Re. 2.
Mat. 23.

rem esse allegoriam quam historiam: quia allegoria (id est, spiritalis intelligentia) uiuificat, litera autem occidit. E contra alij dicebāt, Melior est historia ubi ueritas cōtinetur, q̄ allegoria uaria & umbratica.

Fratres, etsi præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto.] Præoccupare est prouenire, unde
Psal 94. in psalmo cantatur: Præoccupemus (id est, proueniamus) faciem eius in confessione peccatorum nostrorum. Præoccupatur ergo homo in peccato, quando subito & insperate peccat, quod antea nō fuerat præmeditatus. Quando uero antea præmeditatur quomodo perpetret homicidium, adulterium, aut aliquid tale, non est præoccupatio, sed præmeditatio & perpetratio sceleris. Et aliter reprehendendus est ille, q̄ insperate peccat q̄d antea præmeditatus non fuerat, id est, prouentus a peccato: & aliter ille, qui diu illud præmeditatur. Ille enim corripendus est, cum lenitate mentis, ne labatur in desperationem: iste uero acriori indiget castigatione. Et bene addidit, homo: quia fragilis est & caducus, citoq; labens ad culpam: & maxime illi, qui simplicitatem habent astutia. [uos qui spirituales estis,] qui spiritalem uitam ducitis, & solidati estis in fide & doctrina, illos qui præoccupantur & simpliciores sunt, [instruite & corripite leni affectu mentis & cum sua uitate, promittentes eis ueniam, ne forte in lapsum desperationis ruant.] Considerans te ipsum, ne & tu tenteris.] Considerans quia homo fragilis es natura, sicut & ille. ideoq; potest tentari & proueniri a peccato, sicut & ille: & dum consideraueris posse te tentari & in peccatum ruere, sicuti uelles corripi sit alia ageres & castigari, ita cum lenitate mentis corripe & aduone

illum. Alter alterius onera portate, & sic ad-
 implebitis legem Christi. Sunt onera alicuius
 ponderis, & sunt onera peccatorū, de quibus Psal-
 mista ait: Quoniam iniquitates meae supergressae **Psal. 37**
 sunt caput meū, & sicut onus graue grauatae sunt
 super me. De q̄ onere & hic dicitur. Et est sensus:
 Sicut tu patienter portari & sustineri uis ab alio,
 si peccas, & cum moderatione corripi, porta simi-
 liter patienter fratrem tuū, si peccauerit. ¶ Potest
 & aliter intelligi secundum sensum beati Hiero-
 nymi: [Alter alterius onera portate,] hoc est, qui
 abundas diuinijs bonis q̄ tēporalibus, sustēta fra-
 trum paupertatem. Verbi gratia: Habeo sororem
 pauperrimam, cuius paupertas onus meum est:
 prabendo ei uictum & uestimentum & calceamē-
 tum, sustento onus meum. Habeo uxorem, quia
 non possum esse continens, sed egestate nimia pre-
 moritu qui deo donante continens es, & bonis tē-
 poralibus abundas, porta onus meum. Vide com-
 paratiōem seruorum in epistola ad Colossenses,
 quam beatus Augustinus ex hoc docet. Et si in
 animalibus non utentibus ratione illud fit, quan-
 to magis in hominibus debet fieri? Si inquit, hoc
 feceritis, adimplebitis legem Christi: hoc est, præ-
 ceptū Christi q̄d ipse dedit discipulis, dicens: Hoc **Ioh. 15.**
 est præceptū meum, ut diligatis inuicē. Et iterum: **& 13.**
 Mandatum nouum do uobis, ut diligatis inuicem.

Nam si quis existimat se aliquid esse, cum
 nihil sit, ipse se seducit. Hoc est, qui cōfidens in
 suis uirtutibus & meritis, dedignatur onus fratris
 portare, castigando cum suauitate & admonitiōe
 dulci, cum sit ipse nihil apud deum, quia eius ope-

ra deo non placent, ipse se seducit & decipit. Ideo autem dicitur nihil esse, quia non adhæret illi qui substantialiter habet esse, & qui nostrę fragilitati condolens, pro nobis humiliari dignatus est cum deus esset. Omnis enim creatura quę non adhæret illi qui semper habet esse, nihil est.

Opus autem suum probet unusquisq; hoc est, consideret quid boni habeat factum, & sic in corde suo gaudeat, eo quod placet creatori suo, & non quærat alterius laudem.

Vnusquisq; enim onus suum portabit.

Contraria uidetur hæc uerba superioribus, ubi dixit: Alter alterius onera portate. Sed sciendum est quia illa pertinent ad tempus præsentis uitę, ista uero ad diem mortis, uel generaliter ad diem iudicij. Et est sensus: Qualia fecerit unusquisq;, talia recipiet. Si bona fecerit, bona recipiet: si mala, damnationem æternam recipiet. Et notandum quia onus in hoc loco, in bonam & in malam partem potest accipi, quia & ad electos & reprobos pertinet. Onus sanctorum erit magnitudo glorię: onus reproborum, ineffabilis miseria & cruciatus.

Communicet autem is qui catechizatur uerbo, ei qui se catechizat, in omnibus bonis.

Communicet autem, id est, is discipulus uel qui libet auditor, qui instruitur & docetur uerbo doctrinę, communicet uel administret ei magistro & prædicatori in omnibus bonis, qui se instruit & docet. Auditores & discipulos admonet ut doctoribus suis a quibus accipiunt uerbum uitę & fidei, impendere studeant bona temporalia, hoc est, uictum & uestimentum, quia dignus est operari-

us mercede sua: & dñs ordinauit de euangelio ui-
 uere, qui euangelium annunciant. Possumus & p 1. Cori 9
 uerbum intelligere, deuotiōis fructum & rem bo-
 ni operis & fidei, ut illud Moyſi: Quō palam factū
 est uerbum istud? Sed referamus hoc uerbum ad Exod. 2
 discipulum: cōmunicet, id est, placabilem se præ-
 beat studio & fructu deuotionis discipulus qui ca-
 techizatur a magistro qui se instruit, & docibile
 & obedientem in oibus bonis quæ deo displicent
 reddit. Porerat aliquis discipulorum dicere: Non placent.
 habeo quod impendam magistro, quia hoc anno
 ager meus nimia siccitate aruit, uinea mea grandi-
 ne consumpta est, oues pestilentia corruptæ sunt,
 sues sanguine tumefcente mortui sunt. Sed ut A-
 postolus omnem occasionem excluderet, dixit:

Nolite errare, deus non irridetur.

Hoc est, nolite mentiri, quia homo potest menda-
 cium suscipere, deus uero non potest: & deus qui
 omnia secreta cordium penetrat, non potest falli.
 Dicis, o auditor quicumq; es, non posse te sumptus
 ministrare magistro tuo, premente nimia egesta-
 te. Noli te decipe quasi fallere possis deum: sed un-
 de tu uiuis inde sustenta magistrū: quia si non ha-
 bes ex præſenti anno fruges, habes ex præterito, po-
 tes etiam impetrare mutuo a uicinis de futuro.

Quæ enim seminauerit homo, hæc & metet:
 quoniam qui seminat in carne sua, de carne &
 metet corruptionem: qui autem in spiritu,
 de spiritu metet uitam æternam.

Quæ em̄ seminauerit homo, hæc & metet, hoc ē,
 qualia fecerit, talia recipiet. Duos agros habemus:
 spiritum & corpus. Si seminauerimus in car-

ne, id est, si carnalia opera egerimus, & carnalia desideria secuti fuerimus, de ipsa carne metemus corruptionem, hoc est, damnationem accipiemus, & trademur in die iudicij penis inferni, ubi corrumpamur a uermibus & igni perpetuo. Si uero seminauerimus in spū, hoc est, si spiritalia opera adimpleuerimus, & præcepto spiritus sancti obediētes fuerimus, de spiritu (id est, de spiritualibus operibus spiritus sancto donāte) uitā eternā accipiemus.

Bonum autem facientes, non deficiamus.

id est, a bono opere quod inchoauimus, nō cessemus, sed in eo perseueremus, ut salutem consequi mereamur, quam dominus promisit, inquit: **Qui perseuerauerit usque in finem, hic saluus erit.**

Mat. 10.
& 24.

Tēpore eñ suo metemus non deficientes.

Tempore enim suo, id est, tempore congruo & opportuno: metemus, hoc est, mercedem laboris nostri accipiemus, non deficientes a percipiendā mercede operis. Modo est tempus seminandi, hoc est, bonū operandi. In die autem iudicij uel in die mortis nostræ, erit tempus messionis & collectiōnis. illa collectio nunquam deficiet, quia illa uita sine termino manet: annis q̄ uoluentibus, illa semper uirescit & pollet. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes.

Tempus seminandi & operandi uirtutes præsens uita est: quia post istam nō erit tempus & spatium penitentiæ atq̄ salutis. De hoc tempore dicit Apostolus alibi: **Eccē nunc tempus acceptabile.** In isto tempore debemus operari bonum ad omnes homines, ad fratres, ad hæreticos, ad paganos, tam in elemosynæ officio, quam in doctri-

2. Cor. 6

na uerbi. Omnibus em̄ hominibus misericordia
impēdenda est & doctrina fidei, imitādo patrē no-
strum, q̄ solē suū oriri facit super bonos & malos.

Maxime autem ad domesticos fidei
oportet bonum operari. Domestici dicuntur a do-
mo, q̄ in una domo nutriuntur & conuertuntur.
Ad om̄es quidē bonū debemus operari, hoc ē, ad
hereticos, ad paganos: sed maxime ad illos, q̄ in
una domo (id est, in unitate ecclesiæ) nobiscū sunt.
& qui eandē fidē habent: & præcipue ad illos, qui
uirtutē rectitudinis nobis ostendunt uerbo & exēplo.

**DOMINICA XVI. POST PEN-
teosten. Matth. V L.**

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis:
Nemo potest duobus dominis seruire.
Et reliqua.

Cum ad uni⁹ dei cul-
turam dominus Ie-
sus Christus mētes
hominum puocaret, sci-
ens humanam naturam
deo simul & diabolo sub-
ditam esse non posse, ait
inter cetera: [Nemo po-
test duobus dominis ser-
uire.] Duo domini, deus
& diabolus intelliguntur.
Dominus enim a domi-
nati nomen accepit, q̄d
nomen illi specialiter conuenit, qui non solum gu-
bernator, sed etiam conditor est totius creaturæ,
qui est rex regum & dominus dominantium. Dia-
II isti